

PIISKOPLIKUD JUHISED
Suure kolmepäevase püha (*Triduum sacrum*) pühitsemiseks
Issanda aastal 2021

Piiskoplikud juhised on mõeldud soovitusliku abimaterjalina kogu luterlikule kirikurahvale Eestimaal ja kõikjal Eesti kogukondades üle maailma isiklike jumalateenistuste läbiviimiseks Suure kolmepäevase püha (ld *Triduum sacrum*) – **Suure Neljapäeva, Suure Reede ja Ülestõusmispüha** – pühitsemisel koroonaviiruse haiguse COVID-19 pandeemia tõttu välja kuulutatud eriolukorras, mil inimestel palutakse püsida kodus.

Juhise alusel läbiviidava jumalateenistus ajaks on soovitatav asetada ruumis nähtavale kohale rist või krutsifiks ning süüdata küünal või küünlad.

Vaimulikud võivad käesoleva juhise jumalateenistuse korda kasutada korralise jumalateenistuse alternatiivina, sealhulgas veebi-, raadio- ja telepalvuste salvestamisel ja ülekandmisel.

Piiskoplike juhiste alusel peetava jumalateenistuse läbiviimise soovitatav aeg on Suurel Neljapäeval, õhtusel ajal, soovitavalt kl 18, Suurel Reedel, pärastlõunasel ajal, soovitavalt kell 15 ja Kristuse ülestõusmise pühal, hommikul ajal, soovitavalt kell 10 või varem.

Kuigi kirikutes korralisi jumalateenistusi ei toimu, helistada kirikutes, kus see osutub võimalikuks, Suurel Neljapäeval kirikukelli *õhtukelladena*, kell 18 ning Kristuse ülestõusmise pühal kohalikele tavadele vastavalt või *hommikukelladena*. Suurel Reedel ja Vaiksel Laupäeval kirikukelli ei helistata.

Piiskoplike juhistena antud Suure kolmepäevase püha jumalateenistuse korras on kasutatud 2021. aasta Eesti Kiriku kalendris märgitud vastava püha päevalaulu, psalmi, Pühakirja lugemisi ja päevapalvet. Jumalateenistuse ülesehituse aluseks olev erijumalateenistuse (palvuse) kord on väikeste variatsioonidega leitav järgmistest allikatest:

Agenda (1979 ja 1994 trükk), lk 169 – 171;

Kiriku Palve- ja Lauluraamat (KLPR), lk R19 – R20;

Kirikukäsiraamat. I osa: Jumalateenistuste käsiraamat, lk 508-509;

Eesti Kiriku kalender 2021. Lisa: *Soovitusi palveks*.

Piiskoplike juhiste alusel peetava jumalateenistuse korda võib soovi korral kasutada ka Suure Nädala teiste päevade, Vaikse Laupäeva, 2. ülestõusmispüha ning ülestõusmisnädala esmaspäeva, teisipäeva, kolmapäeva, neljapäeva, reede ja laupäeva pühitsemisel. Soovitatav on kasutada nimetatud päevade jumalateenistustel 2021. aasta Eesti Kiriku kalendris märgitud vastava püha või päeva päevalaulu, psalmi, Pühakirja lugemisi ja päevapalvet.

Urmas Viilma
EELK peapiiskop

Tiit Salumäe
EELK Lääne piirkonna ja diasporaa piiskop

Joel Luhamets
EELK Lõuna piirkonna piiskop

Suure Nädala esmaspäeval, 29. märtsil 2021

SUURE KOLMEPÄEVASE PÜHA JUMALATEENISTUS

Suure Nädala haripunktiks on risti ja ülestõusmise paasapäeva, ülestõusmispüha õhtuni kestev kolmepäevane püha (ld *Triduum sacrum, Triduum paschale*), mil meenutatakse Kristuse kannatamist, ristisurma ja ülestõusmist. Suur kolmepäevane püha algab Suure Neljapäeva õhtuse jumalateenistusega, jätkub Suure Reede jumalateenistusega ja kulmineerub Kristuse ülestõusmise pühaga.

Suure Neljapäeva peateema on **Püha armulaud**. Väga vana traditsioon on meenutada Suurel Neljapäeval Jeesust, kes peseb oma jüngrite jalgu. Päeva juhtsõna on: *Tema on mälestuse seadnud oma imetegudele. Halastaja ja armuline on Issand. Ps 111:4.*

Suur Reede on Kristuse surmapäev, mil Kirik elab tõsiduses ja leinas. Suure Reede peateema on **Jumala Tall** ja piiblitlugemistes jälgitakse Kolgata sündmusi kuni Jeesuse surmani. Päeva juhtsõna on: *Nõnda on Jumal maailma armastanud, et Ta oma ainusündinud Poja on andnud, et ükski, kes Temasse usub, ei hukkuks, vaid et tal oleks igavene elu. Jh 3:16*

Suurel Reedel võib piiblitlugemiste ja kõne asemel kasutada *Püha ristitee* palvust. Ristitee koosneb kokku 14 peatusest alates Jeesuse surmamõistmisega ja lõpetades Tema haudapanekuga.

Kristuse ülestõusmise pühal kõlab ristirahva keskel rõõmus kuulutus: **Kristus on surnuist üles tõusnud!** Ülestõusmine kinnitab seda, et Jeesus on Jumala Poeg. See ülestõusmissõnum on ristiusu alus ja tuum. Päeva juhtsõna on: *Kristus ütleb: Ma olin surnud, ning ennäe, ma elan igavesest ajast igavesti ning minu käes on surma ja surmavalla võtmed! Ilm 1:18*

Vana kiriklik tava näeb ette Kristuse ülestõusmise pühal *paasaküünla* süütamise.

Paasaküünal sümboliseerib üles tõusnud ja surma pimeduse võitnud Kristust, maailma valgust. Kus ei ole võimalik kasutada spetsiaalse ristimärgi ning *alfa* ja *omega* tähtedega märgistatud küünalt sobib paasaküünlaks suurem, soovitatavalt valge küünal.

* * *

1. Tervitus

Jumalateenistuse liturgi (L) ja koguduse (K) osi võib laulda või lugeda ka üksi.

Jumalateenistuse alguses võib õnnistada end ristimärgiga.

L Issand, ✠ ava mu huuled,

K et mu suu kuulutaks Sinu kiidetavust.

L Jumal, tõtta mind päästma.

K Issand, rutta mulle appi.

L Au olgu Isale ja Pojale ja Pühale Vaimule.

K Nõnda kui alguses oli, nüüdki on ja jääb igavesest ajast igavesti.

Aamen.

[2. Paasaküünla süütamine ja tule õnnistamine]

Ülestõusmispuhal süüdatakse siin paasaküünalana kasutusele võetud (suurem valget värvi) küünal ja öeldakse süüdatud küünla kohal ristimärki tehes tule õnnistamise palve. Spetsiaalset sümbolitega märgistatud paasaküünalt kasutades tuleks juhinduda Kirikukäsiraamatu I osa: Jumalateenistuste käsiraamatu lk 524 juhistest.

L Täna on see püha öö/ *hommik / päev*, mil meie Issand Jeesus Kristus tõusis surnuist üles. Tema on kõigile, kes Jumalasse usuvad, kinkinud oma kirkuse valguse. Püha Jumal õnnista ✠ seda uut tuld ja läida meis igatsus Sinu, kustumatu valguse järele, et me võiksime kord puhtaks tehtud südamega pääseda Sinu igavesele rõõmupeole. Seda palume Kristuse, meie Issanda läbi.
K **Aamen.**

L Kristus on surnuist üles tõusnud! Halleluuja!
K **Tõesti, Ta on üles tõusnud! Halleluuja!**

[3. Laul]

Võimalusel lauldakse päevalaul.

Suurel Neljapäeval

KLPR 89 *Mu Jeesus, kes Sa õhtul hilja*

Suurel Reedel

KLPR 94 *Oh Jeesus, Sinu valu*

Kristuse ülestõusmise puhal

KLPR 102 *Halleluuja! Jeesus elab*

3. Psalm

Lauldakse või loetakse päeva psalm.

Suurel Neljapäeval

Psalm 111:2-5 *Jumal hoolitseb oma rahva eest*

Suurel Reedel

Psalm 22:7-20 *Ahastushüüd ja tänulaul*

Kristuse ülestõusmise puhal

Psalm 118:15-24 *Tänu Jumalale rahva päästmise eest*

Psalm lõpeb kiitusega:

Au olgu Isale ja Pojale ja Pühale vaimule.
Nõnda kui alguses oli, nüüdki on ja jääb igavesest ajast igavesti. Aamen.

4. Esimene piiblilugemine

Lugemine Vanast Testamendist.

Suurel Neljapäeval

2. Moosese 12:1–8, 11–14 *Paasapäeva söömaaja seadmine*

Suurel Reedel

Jesaja 53 *Neljas laul Jumala sulasest*

Kristuse ülestõusmise pühal

Hoosea 6:1–3 *Kolmandal päeval aitab Ta meid üles ja me võime elada Tema palge ees*

või Jesaja 25:8–9 *Issand neelab surma ära igaveseks ajaks*

Lugeja lõpetab:

See on Jumala sõna.

K Tänu olgu Jumalale.

5. Teine piiblilugemine

Lugemine Uuest Testamendist.

Suurel Neljapäeval

1. Korintlastele 10:16–17 *Kristuse ihu ja vere osadusest*

Suurel Reedel

Heebrealastele 5:7–10 *Kristus sai igavese pääste toojaks kõigile, kes on Talle kuulekad*

või Heebrealastele 10:12–20 *Kristus on üheainsa ohvriga teinud meid täiuslikuks*

Kristuse ülestõusmise pühal

1. Korintlastele 5:6–8 *Puhastage end vanast haputaignast, et te oleksite uus taigen*

Lugeja lõpetab:

See on Jumala sõna.

K Tänu olgu Jumalale.

6. (Kannatus)evangeelium

Evangeeliumi lugemine. Suurel Reedel loetakse kannatusevangeeliumi.

Suurel Neljapäeval

Matteuse 26:17–30 *Jeesuse viimne paasasöömaaeg*

Suurel Reedel

Matteuse 27:33–54 *Jeesus lüüakse risti*

või Johannese 18: kuni 19:42 (kannatusevangeelium) *Kristuse kannatuslugu*

Kristuse ülestõusmise pühal

Matteuse 28:1–8 *Jeesuse ülestõusmine*

Suurel Neljapäeval ja Kristuse ülestõusmise pühal lugeja lõpetab:

See on püha evangeelium.

K Kiitus olgu Sulle, Kristus.

Suurel Reedel lugeja lõpetab:

See on Issanda kannatuslugu.

Pärast lugemist võib olla vaikushetk.

7. Piiskoppide läkitus

Loetakse ette piiskoppide läkitus.

[8. Kõne]

Soovi korral võib siin pidada kõne.

[9. Kaebesalmid]

Suurel Reedel võib soovi korral ja kõne asemel lugeda *Kaebesalme (Improperia)* (vt Agenda, lk 195 – 197 või Kirikukäsiraamat. 1. osa: Jumalateenistuste käsiraamat, lk 513 – 516).

[10. Usutunnistus]

Soovi korral võib Suurel Neljapäeval ja Suurel Reedel lugeda Apostliku usutunnistuse ja Kristuse ülestõusmisepühal Nikaia usutunnistuse.

9. Palve

Palvetatakse päeva palve, kirikupalve või mõni muu vastava püha palve lisades koroonaviirusega seotud eestpalved, sealhulgas:

- palvetada kõigi viiruse tõttu igavikku lahkunud inimeste hingede pärast ning lohutaks leinajaid;
- palvetada, et Jumal tervendaks haigestunud;
- eneseisolatsioonis viibivate lähikontaktsete inimeste mittehaigestumise pärast;
- vaktsineerimise positiivse mõju eest;
- paluda õnnistust arstidele ja meditsiinipersonalile, kes haigeid ravivad ja nende eest hoolitsevad;
- palvetada kõigi ametikandjate, ametnike ja otsustajate pärast, kes riigi ja kohalikul tasandil kriisi lahendamise nimel ööpäevaringselt tegutsevad, ning et Jumal annaks neile kannatlikku ja tasakaalukat tarka meelt õigete sammude astumiseks ja otsuste langetamiseks;
- viiruse leviku tõttu töö kaotanud inimeste turvalisuse ja sotsiaalsete tagatiste pärast;
- majandusraskustesse sattunud ettevõtete ja koguduste püsima jäämise pärast;
- palvetada kristliku usu ja Kristuse kiriku töö eest maailmas ja Eestis, et kirikuliikmete, koguduste vabatahtlike abiliste, kirikutöö tegijate, vaimulike,

- kiriku juhtide ja piiskoppide jõud ei raueks keerulistes oludes Jumala ning iga ligimese kaudu ühiskonna teenimisel;
- palvetada kõigi inimeste hingerahu ja meelekindluse pärast;
 - paluda Issanda Jeesuse Kristuse nimel, lahendust keerulisele olukorrale Eestis ja kogu maailmas.

Suure Neljapäeva palve

L Püha Jumal, kõige armastuse allikas. Ööl, mil Jeesus ära anti, andis Ta oma jüngritele uue käsu - armastada üksteist, nii nagu Tema neid oli armastanud. Kirjuta see käsk oma Püha Vaimu väel meie südamesse. [Koroonaviirusega seotud eestpalved.] Seda palume Jeesuse Kristuse, Sinu Poja, meie Issanda läbi.

Suurel Reede palve

L Issand Jeesus, Jumala Tall, Sina alandasid end ja olid kuulekas kuni surmani. Me täname Sind, et Sa võtsid enese peale meie haigused ja valud ning kandsid karistust, et meil oleks rahu. Ärata ja valgusta meid, et tunneksime ja kahetseksime oma pattu. Puhasta meid oma ohvriverega. [Koroonaviirusega seotud eestpalved.] Seda palume Jeesuse Kristuse, Sinu Poja, meie Issanda läbi.

Kristuse ülestõusmise püha palve

L Kõigeväeline Jumal ja Isa, me ülistame Sind selle eest, et Sa äratasid surnuist oma Poja Jeesuse Kristuse, võitsid surma ja avasid meile tee igavesse ellu. Süüta tõelist ülestõusmisrõõmu meie südames, kes me ristimises oleme osa saanud Sinu ülestõusmise väest. Kinnita meid, et kogu südamest usuksime Kristusesse kui meie Lunastajasse ja püsiksime Temas. [Koroonaviirusega seotud eestpalved.] Seda palume Jeesuse Kristuse, meie Issanda läbi, kes koos Sinuga Püha Vaimu ühtsuses elab ja valitseb igavesest ajast igavesti.

10. Meie Isa

Palvetatakse Meie Isa palve.

L Jeesuse nimel meie palume:

Kõik koos:

Meie Isa, kes Sa oled taevas.

Pühitsetud olgu Sinu nimi. Sinu riik tulgu.

Sinu tahtmine sündigu nagu taevas, nõnda ka maa peal.

Meie igapäevast leiba anna meile tänapäev.

Ja anna meile andeks meie võlad,

nagu meiegi andeks anname oma võlglastele.

Ja ära saada meid kiusatusse, vaid päästa meid ära kurjast.

Sest Sinu päralt on riik ja vägi ja au igavesti.
Aamen.

11. Õnnistamine

Suurel Neljapäeval ja Suurel Reedel jääb *Halleluuja* ära.
Võib õnnistada end ristimärgiga.

L Issanda nimi olgu kiidetud ja austatud. [Halleluuja!]

K Igavesest ajast igavesti. [Halleluuja!]

L Issand ✠ õnnistagu meid, hoidku meid kõigest kurjast
ja juhtigu igavesse ellu.

K Aamen.

Võib kasutada ka Aaroni õnnistussõnu.